

Szagrális tárgyak helye és szerepe a mai csíkszentdomokosi otthonokban

Gyuris István Viktor

Dolgozatom a szagrális tárgyak elhelyezkedését, típusait, elrendezését alakító tényezőket és a használatot vizsgálja. Csíkszentdomokoson tizennégy háztartás szagrális tárgykészletét tártam fel, összesen 580 tételnyi tárgyat dokumentálva. A mai csíkszentdomokosi otthonokra nem jellemző a szent és profán tér vagy tárgyak elkülönítése, ehelyett ezek különböző tárgye gyütteseket, kompozíciókat alkotnak. Gyakran találkozhatunk a tisztaszobában gondosan kialakított kompozíciókkal, azonban ezek célja a reprezentáció és az emlékek őrzése, az élő kultuszok tárgyai a mindennapokban használt terekben kapnak helyet. Így felfedezhetjük őket a hűtők, vagy a mikrohullámú sütők tetején, a konyhapult fölötti polcokon, telezsúfolt kredencekben. A családi fényképek és a különböző identitásjelzők szinte törvényszerűen vegyülnek a szagrális tárgyak közé. Egy egymás mellé halmozó tendencia jellemző, a régebbi, esetleg divatjamúlt tárgyak sem kerülnek ki a kompozíciókból, legfeljebb átengedik a fő helyet az újabbak számára, amely magatartás a megőrzésnek kedvez. A tárgyak értelmezése és elrendezése is szorosan személyhez kötött. Nagyban függ az egyén motivációjától és szépérzékétől milyen kompozíciókat hoz létre, másrészt a rá jellemző mindennapi rutin is jelentős szereppel bír a tárgye gyüttesek spontán módon történő kialakulásában. A kor előrehaladtával egyre jobban leszűkül az élettér, ilyenkor az állandó és pillanatnyi kompozíciók a napközben is használt ágy köré koncentrálnak. Az intenzív használatban történő bekeveredés nem a szakralitással szembeni tiszteletlenség jele. A vallásosság az életük olyan szerves és elválaszthatatlan részét képezi, hogy a rutin kiküszöbölhetetlenül újratermeli az egyszerre szent és profán tárgye gyütteseket. A profán így nem deszakralizálja a szent tárgyakat, hanem az erős hit által szakralizálódhatnak a profán tárgyak akár a rádió és a számítógép is. Az egyes kompozíciók és hozzájuk kötődő gyakorlatok viszonylag jól elkülönülő funkciók szerint csoportosíthatók. A szent terek kialakításának módja és az itt végzett gyakorlatok esetében a legfőbb meghatározó tényező a szagrális kompozíciókat kialakító család vagy egyén saját motivációja. Kutatásom tapasztalatai alapján öt funkciót különítettem el: dekoráció és reprezentáció, védelmi és segítő szerep, megemlékezés és elhunytal való kommunikáció, szimbolikus társaság, templom helyettesítése.